

فصلنامه مدیریت صنعتی دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد سمند - سال شانزدهم / شماره ۱۶ / تابستان ۱۴۰۰

تحلیلی بر شاخص هزینه تولید انرژی تجدید پذیر در ایران
(مورد مطالعه: نیروگاه فتوولتائیک مقیاس خانگی)

شیرین عزیزی

دانشجوی دکترای مدیریت صنعتی گرایش مدیریت سیستم‌ها، گروه مدیریت صنعتی، دانشکده مدیریت و اقتصاد، واحد علوم و تحقیقات،
دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

رضا رادفو (نویسنده مسؤول)

گروه مدیریت صنعتی، دانشکده مدیریت و اقتصاد، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

Email: radfar@gmail.com

هانیہ نیکو مرام

گروه مدیریت محیط زیست، دانشکده منابع طبیعی و محیط زیست، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران

علی رجب زاده قطری

گروه مدیریت صنعتی. دانشکده مدیریت و اقتصاد دانشگاه تربیت مدرس، تهران، ایران

تاریخ دریافت: ۹۹/۱۰/۲۳ * تاریخ پذیرش:

حکیمہ

انرژی تجدیدپذیر نقش مهمی در دستیابی به صرفه جویی در انرژی و کاهش انتشار آلاینده‌ها ایفا می‌کند. به عنوان یک منبع انرژی تجدید پذیر پایدار و سازگار با محیط زیست، سامانه‌های انرژی فتوولتائیک برای تحقیق و توسعه مورد توجه سیاستمداران بخش انرژی کشور است. با این حال، محاسبه هزینه تولید انرژی فتوولتائیک و تعیین قیمت برق تضمینی بر اساس آن عاملی است که مانع تجارت سازی این صنعت نو ظهور می‌شود. در این مقاله یک مدل ریاضی برای محاسبه هزینه تولید برق پروژه‌های فتوولتائیک بر اساس تجزیه و تحلیل دوره عمر نیروگاه به کارگرفته شده است. تجزیه و تحلیل حساسیت برای بررسی تأثیر متغیرهای مختلف بر LCOE پروژه‌های PV انجام شده است. نتایج تحلیل حساسیت نشان داد که فاکتور ظرفیت تاثیرگذارترین متغیر در تعیین مقدار LCOE است. این تحقیق از دولت برای تدوین سیاست‌های تشویقی برای صنعت پشتیبانی می‌کند.

كلمات کلیدی: انرژی تجدید پذیر، هزینه همتراز شده انرژی (LCOE)، انرژی خورشیدی فتوولتاویک، آنالیز حساسیت.

۱- مقدمه

منابع محدود و تخریب محیط زیست دو دلیل اصلی تمرکز دولت‌ها برای تأمین برق از منابع تجدیدپذیر است. در انواع گوناگون، آنها علاوه بر تقویت امنیت انرژی و حفظ پایداری در تولید، با تغییرات آب و هوا نیز مبارزه می‌کنند (Ahmad, Tahar, Muhammad-Sukki, Munir, & Rahim, 2015). انرژی‌های تجدید پذیر به عنوان یکی از بهترین گزینه‌های جایگزین سوخت‌های فسیلی شناخته می‌شوند. با این وجود، هزینه‌های بالای سرمایه و تغییر در سطح و ترکیب سرمایه گذاری، آنها را به منابع انرژی گران تبدیل می‌کند (Tabatabaei, Hadian, Marzban, & Zibaei, 2017).

تولید برق از سیستم‌های انرژی تجدید پذیر به طور فزاینده‌ای به عنوان یک راه حل امیدوار کننده برای پاسخگویی به تقاضای انرژی فعلی و آینده ذکر می‌شود (Bilgili, Ozbek, Sahin, & Kahraman, 2015). در مقایسه با روش‌های سنتی تولید برق که معمولاً از سوخت‌های فسیلی استفاده می‌شود، فن آوری‌های انرژی‌های تجدیدپذیر به دلیل پایداری، طبیعت تجدید پذیر و سازگاری با محیط زیست دارای اعتبار هستند (Tran & Smith, 2017). از طرف دیگر، هنگامی که هزینه‌های تولید به عنوان بخشی از ارزیابی‌های اقتصادی در نظر گرفته می‌شوند، فناوری‌های انرژی تجدیدپذیر، به ویژه فناوری‌های نوظهور، هزینه بیشتری دارند (Tran & Smith, 2018). هزینه تراز شده برق اغلب به عنوان معیاری برای رتبه بندی رقابت فناوری‌های تولید برق استفاده می‌شود. LCOE به طور گسترده‌ای به عنوان یک استاندارد برای مقایسه فن آوری‌های مختلف استفاده شده است (Tran & Smith, 2018). LCOE‌ها بر اساس نسبت کل هزینه چرخه عمر پروژه به کل انرژی تولید شده در طول عمر تخمین زده می‌شوند (NREL, 2019). مقادیر LCOE برای روش‌های سنتی (تولید برق حرارتی) تولید برق سازگارتر و مشخص‌تر است و از تنوع کمتری برخوردار است زیرا روش‌های سنتی تولید برق در دوره‌های طولانی به طور گسترده مورد استفاده قرار گرفته‌اند. بر عکس، مقادیر LCOE برای فناوری‌های انرژی تجدیدپذیر به طور پیوسته در حال محسوبه هستند، زیرا فناوری‌های انرژی تجدید پذیر برای مدت زمان کوتاه تری مورد استفاده قرار گرفته‌اند. کمی کردن هزینه‌های تولید انرژی تجدیدپذیر به دلیل ماهیت انرژی‌های تجدیدپذیر می‌تواند چالش برانگیز باشد. همچنین منابع انرژی تجدید پذیر، مانند انرژی باد و خورشید، بسیار متناسب هستند. بنابراین برآورد LCOE‌ها تحت عدم اطمینان و تغییر پذیری می‌تواند برای ارزیابی صحیح فناوری‌های انرژی تجدیدپذیر مفید باشد. این موضوع در ادبیات فعلی در انواع مختلف تحلیل مورد بررسی قرار گرفته است. ارزیابی هزینه تراز شده سیستم برای فن آوری‌هایی مانند سوخت‌های زیستی، حرارتی خورشیدی، انرژی اقیانوس‌ها و PV خورشیدی پیوسته در حال انجام است (Lai & McCulloch, 2017). بر اساس اطلاعات منتشر شده در آژانس بین‌المللی انرژی تجدید پذیر در سطح یک کشور، میانگین وزنی PV خورشیدی در مقیاس مطلوب^۱ بین سالهای ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۹ بین ۸۵ تا ۶۶ درصد کاهش یافته است. در این میان هزینه مازول های PV خورشیدی کریستالی در اروپا بین دسامبر ۲۰۰۹ تا دسامبر ۲۰۱۹ حدود ۹۰ درصد کاهش یافته است. کل هزینه‌های PV نصب شده در پشت بام مسکونی به دلیل اندازه کوچک بالاتر از مقیاس مطلوب است، اما بسته به بازار بین سال‌های ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۹ بین ۴۷ تا ۸۰ درصد کاهش یافته است. همچنین کل هزینه‌های نصب شده سیستم در بازارهای پشت بام‌های تجاری که داده‌های آن در دسترس است بین سالهای ۲۰۱۰ تا ۲۰۱۹ بین ۸۶ تا ۶۴ درصد کاهش یافته است (IRENA, 2020). تمامی این موارد حاکی از گسترش روز افزون استفاده از انرژی‌های تجدیدپذیر از جمله فتوولتائیک، و توسعه روز افرون فناوری‌های مرتبط با آن‌ها و صرفه جویی‌های ناشی از مقیاس در ابعاد وسیع را بیان می‌کند.

با این وجود انرژی‌های تجدید پذیر سهم کمی از تولید انرژی در ایران دارند. پایین بودن قیمت سوخت فسیلی و یارانه‌های مصرف انرژی دلیل اصلی این سهم پایین است (Tabatabaei, Hadian, Marzban, & Zibaei, 2017). بر اساس گزارش های آماری منتشر شده توسط وزارت نیروی ایران، سهم سوخت‌های فسیلی در تأمین کل انرژی اولیه ۹۸.۷۷٪ در سال ۲۰۱۶

بوده است و سهم منابع انرژی تجدید پذیر و انرژی هسته ای به ترتیب 0.94% و 0.29% بوده است (وزارت نیرو، ۱۳۹۵). شاخص های اقتصاد انرژی ایران بیانگر میزان بالای سرانه مصرف انرژی است. مصرف زیاد سوخت های فسیلی یکی از دلایل اصلی آلودگی هوای ایران است که هزینه های زیست محیطی و اقتصادی زیادی را تحمل می کند. همین موضوع باعث شده تا چهار شهر از ده شهر برتر آلوده به هوا در ایران واقع شوند. عرضه انرژی برق در ساعت اوج مصرف در بعد از ظهرهای تابستان نیز یک مشکل جدی است. بنابراین ساخت نیروگاه های جدید، به ویژه سیستم های تجدید پذیر با اولویت ساخت در آب و هوای گرم، الزام آور می باشد (Bakhshi & Sadeh, Mousavian, Shakouri, Mashayekhi, & Kazemi, 2020).

(2018)

در این میان مواردی همچون تعیین قیمت تصمینی انرژی تجدیدپذیر در سیاست تشویقی خرید تصمینی برق تولید شده از منابع تولید تجدید پذیر و نیز ارزیابی تقریبی میزان هزینه های نصب نیروگاه های تولید انرژی تجدیدپذیر و جریان های نقدی حاصل از آن به منظور تقویت امنیت اقتصادی سرمایه گذاران از چالش های پیش رو در این زمینه می باشد. همانگونه که پیشتر اشاره شد تعیین هزینه های انرژی تجدیدپذیر از منابع متنوع ان سال هاست که در کشورهای پیشرو به جهت تعیین مسیر درست سیاست گذاری با دقت رصد می شود. لذا این پژوهش بر آن است که با توجه به اهمیت تعیین هزینه برق تولیدی در تعیین سیاست گذاری حمایت از توسعه تجدیدپذیر در کشور و نقش بر جسته سیستم های تولید برق فتوولتائیک در این زمینه، به تحلیلی جامع بر ابعاد آن در مقیاس خانگی بپردازد و از طریق آنالیز حساسیت متغیرهای تاثیرگذار بر اجزای تشکیل دهنده آن به رویکردی تقویت کننده برای توسعه این بخش دست یابد. نبودن آمار و اطلاعات مناسب در کشور در بخش انرژی های تجدیدپذیر از محدودیت های انجام این پژوهش است.

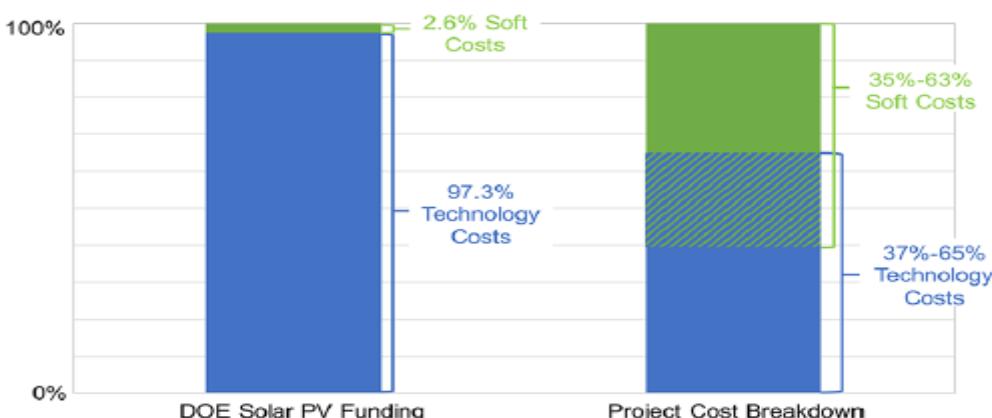
الف) مبانی نظری و پیشینه پژوهش

توسعه پویا اقتصاد ملی به افزایش چشمگیر تقاضا برای انرژی وابسته است. مصرف منابع فسیلی برای تولید گرما و تولید برق برابر است با تقریباً 75% ، برای تولید سوخت - حدود 20% ، و تنها چند درصد برای تولید مواد شیمیایی و سایر مواد می باشد. منابع متعارف انرژی مانند کربن، گاز طبیعی و نفت دیگر برای تأمین تقاضای اقتصاد جهانی کافی نیستند (Rosales, Calderon, 2019). افزایش سریع شدت انرژی در بسیاری از صنایع ممکن است باعث کاهش و اتمام این منابع شود. کارشناسان هشدار می دهند که با مصرف فعلی انرژی، منابع غیر تجدیدپذیر ممکن است به زودی و تا سال 2040 مصرف شود (Marks-Bielska, Bielski, Pik, & Kurowska, 2020). تولید برق در ایران بیشتر بر اساس احتراق گاز طبیعی، گازوئیل و مازوت است. بنابراین، از آنجا که احتمال اتمام و یا فرسایش منابع آنها واقعی به نظر می رسد و همچنین به منظور تحقق تعهدات خود در قبال سازمان های جهانی مقابل به تغییرات آب و هوایی و پیمان های مرتبط با انها مانند پیمان کیوتو و توافق نامه پاریس، دولت ایران باید اقدامات خود را برای ارتقا منابع تجدیدپذیر انرژی (RES) در کشور تشید کند. یکی دیگر از موضوعات مرتبط، آلودگی روزافزون محیط زیست و تغییرات آب و هوایی ناشی از منابع متداول انرژی است (Zawalińska, Kinnunen, Gradziuk, & Celińska-Janowicz, 2020). انرژی به عنوان عامل اصلی در تغییر آب و هوای در نظر گرفته می شود، که در حدود 60% از کل انتشار گازهای گلخانه ای جهانی را ایجاد می کند. به همین ترتیب، تخمین زده می شود که در سال 2012 ، آلودگی هوای داخل ساختمان ناشی از استفاده از سوخت های قابل احتراق برای انرژی خانگی باعث 4.3 میلیون مرگ در سراسر جهان شده است (WHO, 2019). در طی فرآیند تولید برق بر اساس منابع متداول (حرارتی)، بسیاری از مواد خطرناک در آبها و جو آزاد می شوند. علاوه بر این، محیط زیست توسط گرد و غبار آلوده پیوسته در معرض آلودگی است. بنابراین، بسیاری از سازمان ها مانند اتحادیه اروپا اقداماتی را برای حفاظت از محیط زیست و ترویج راه حل های جایگزین برای توسعه منابع انرژی از راه هایی غیر از مصرف سوخت های فسیلی آغاز کرده اند (Zhai, Hu, & Saddler, 2016). جوامع مدرن بیشتر از مشکلات زیست محیطی در سطح جهانی آگاه هستند. این امر منجر به افزایش علاقه به انرژی از منابع تجدید پذیر یا

به عبارت دیگر استفاده از تابش خورشید ، باد ، زیست توده ، آب و منابع زمین گرمایی برای تولید انرژی شده است (Zhai, Hu, & Saddler, 2016). منابع تجدیدپذیر انرژی به صورت نامحدود تأمین می شوند، آنها گازهای گلخانه ای یا حتی مقدار ناچیزی از آنها را در جو منتشر نمی کنند و قیمت تولید انرژی از آنها با توجه به پیشرفتهای تکنولوژیک و کاهش هزینه استفاده از آنها از منابع حرارتی کمتر است (Marks-Bielska, Bielski, Pik, & Kurowska, 2020).

انرژی خورشیدی بخش مهمی از سبد انرژی آینده بدون کریں است. در حال حاضر پیش بینی می شود که در ۲۰ سال آینده سهم کل تولید برق خورشیدی با ضریب ۱۰ رشد کند (Energy, 2019). دفتر فن آوری های انرژی خورشیدی بیان می دارد که هدف "کاهش هزینه های گسترش" برای انرژی خورشیدی در اولویت کاری آنها قرار دارد (Energy U. D., 2020). در این میان LCOE معیار مناسبی برای مقایسه رقابت پذیری هزینه منابع مختلف انرژی است (Information, 2020). دپارتمان انرژی DOE از LCOE برای اندازه گیری میزان انرژی خورشیدی قابل مقایسه با سوخت های فسیلی سنتی استفاده می کند و به همین ترتیب ، توسعه دهنگان صنعت خورشیدی از LCOE برای اندازه گیری دوام اقتصادی پروژه های خود به انجام این محاسبات نیازمندند (Syal & MacDonald, 2020).

لکن فرآیند توسعه نیروگاههای خورشیدی یک سیستم پیچیده و فنی است و کل هزینه های پروژه شامل هم فناوری و هم هزینه های انسانی است که به آن "هزینه های نرم" نیز می گویند. NREL هزینه های نرم را به عنوان جذب مشتری ، کسب مجوز ، اتصالات متقابل ، نیروی کار نصب ، مالیات ، هزینه های غیر مستقیم ، زنجیره تأمین و هزینه های تامین مالی تعریف می کند (Beck & Rai, 2020) در حالی که هزینه های فناوری مربوط به ساخت افزار است ، مانند پنل ها و اینورترها. هزینه های نرم بسیار متغیر است ، بسته به اندازه پروژه می تواند ۳۵٪-۶۳٪ از کل هزینه های پروژه را تشکیل دهد(شکل شماره ۱) (Fu & Margolis, 2018).

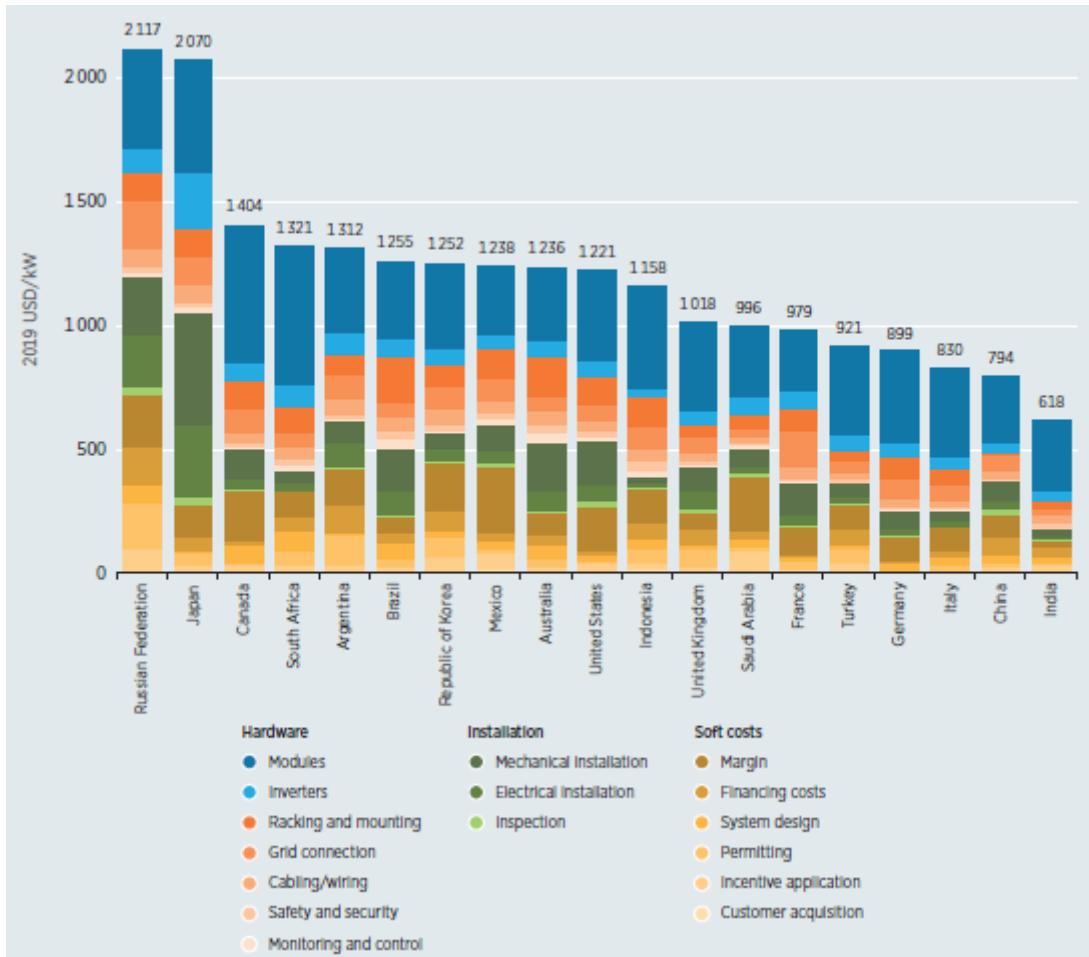

شکل شماره (۱): اختصاص بودجه R&D توسعه خورشیدی DOE در مقایسه با شکست هزینه پروژه PV (Fu & Margolis, 2018)(Congress, 2020)

همان طور که در شکل شماره ۲ نشان داده شده است هزینه سرشکن شده تولید و نصب فناوری در کشورهای مختلف متفاوت است و دامنه هزینه‌ای آن نیز از کشوری به کشور دیگر متمایز است. همان طور که مشخص است هزینه نصب فناوری در کشور هند کمترین و کشور روسیه بیشترین رقم در سال ۲۰۱۹ می باشد.

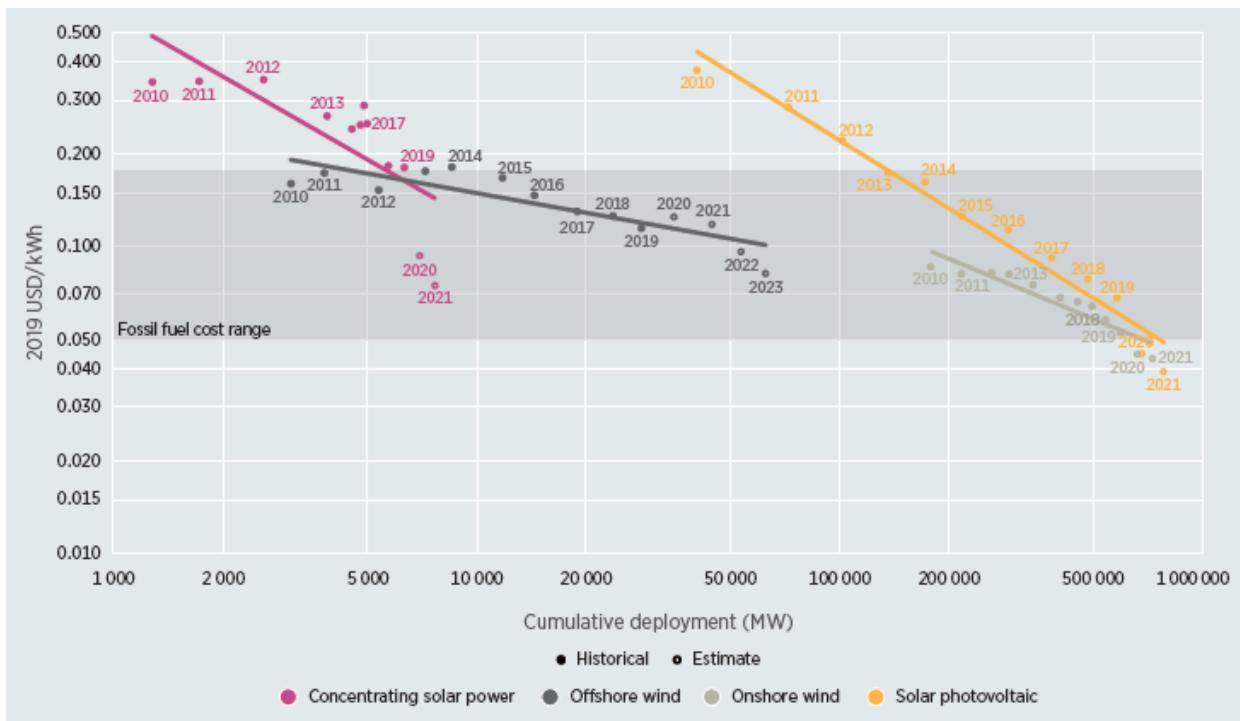
داده های منتشر شده از منابع متعدد نشان می دهد که هزینه نصب فناوری تجدیدپذیر خورشیدی با میزان نفوذ و بکارگیری انبوه فناوری در سطح کشور در ارتباط است. همچنین دسترسی به بودجه کاملاً رقابتی (هزینه تامین منابع مالی) عمر اقتصادی طولانی

و اثرات یادگیری توسعه فناوری (شکل شماره (۳)) از عوامل موثر تاثیرگذار در قیمت نهایی است که هزینه های نصب را کاهش می دهد (IRENA, Renewable Cost Database, 2019)

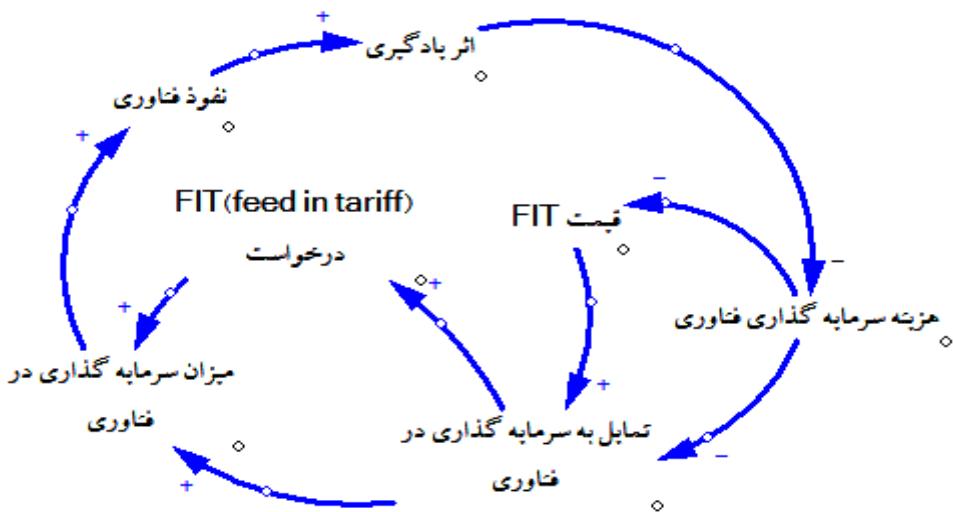
شکل شماره (۲): تفکیک جزئی هزینه های نصب شده PV خورشیدی در مقیاس مطلوب بر اساس کشور Database, 2019) (IRENA, Renewable Cost

در شکل شماره (۳) روند متوسط جهانی LCOE و PPA برای روند خورشیدی PV، نیروگاه بادی (خشکی و ساحلی) از ۲۰۱۰ تا ۲۰۲۱ (یا ۲۰۲۳، در مورد باد دریایی) را نشان داده شده که در برابر گسترش استفاده از آنها طراحی شده است. با قرار دادن هر دو این متغیرها در مقیاس لگاریتمی (log-log)، خط موجود در نمودارها میزان یادگیری این فناوری ها را نشان می دهد. نرخ یادگیری متوسط کاهش هزینه است که برای هر دو برابر ظرفیت نصب شده تجمعی تجربه می شود (IRENA, Renewable Cost Database, 2019). ارتباط متقابل اثرگذاری نرخ یادگیری بر هزینه همتراز شده انرژی مقوله ای است که در اسناد متعدد به کرات به آن پرداخته شده است. کاهش هزینه های فناوری انرژی نتیجه بسیاری از روندهای نوآوری در سیستم انرژی است (Elia, Kamidelivand, Rogan, & Gallachóir, 2021) که به نوبه خود با هزینه نصب تکنولوژی و میزان نفوذ بکارگیری آن در ارتباط مستقیم و متقابل است.

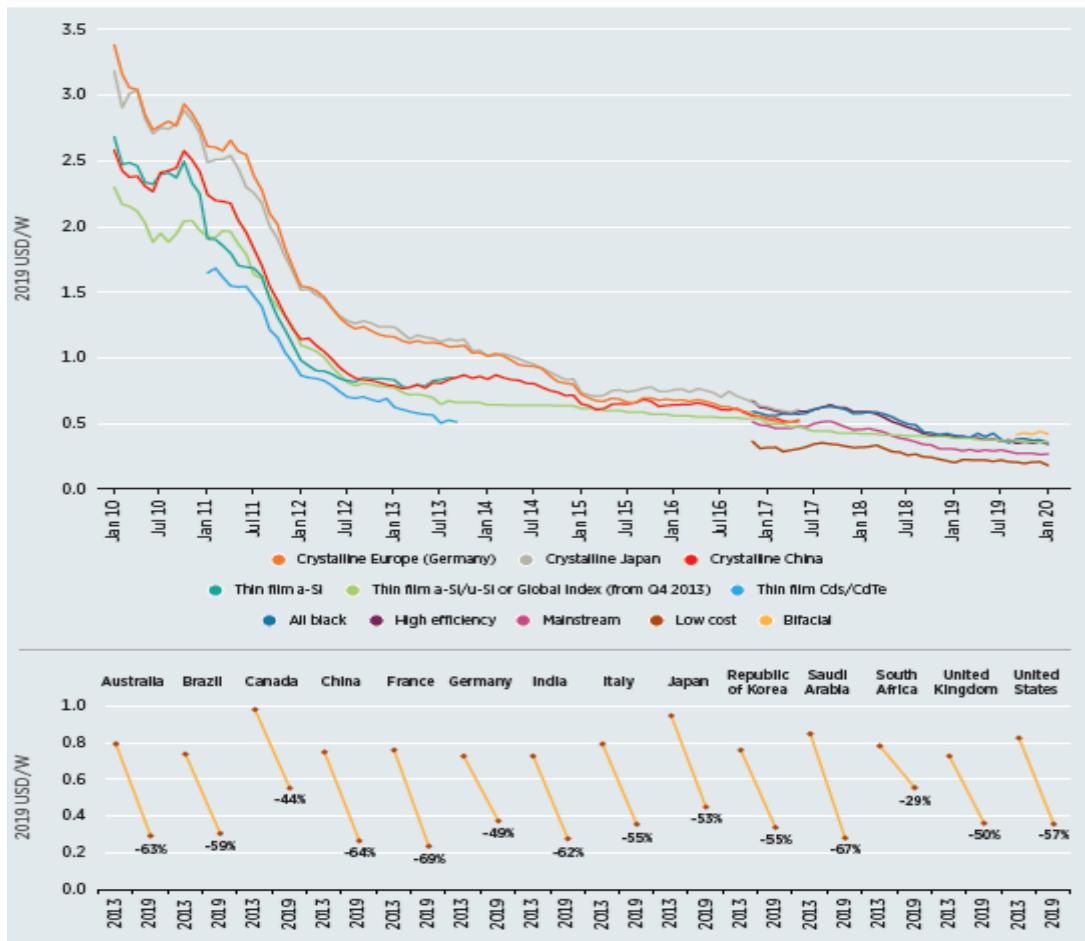
شکل شماره (۳): روند میانگین منحنی یادگیری قیمت LCOE و حراج PPA با میانگین وزنی جهانی برای PV خورشیدی ، باد خشکی و دریابی ، (IRENA, Renewable Cost Database, 2019) ۲۰۲۳/۲۰۲۱-۲۰۱۰

براین اساس همان طور که مشخص است PV خورشیدی در مقیاس مطلوب دارای بالاترین میزان یادگیری برای هزینه تولید برق در بازه زمانی ۲۰۱۹ تا ۲۰۱۰ ، به میزان ۳۶٪ است که نشان دهنده گسترش روزافزون استفاده از این انرژی و در نتیجه بروز اثرات یادگیری و مقیاس در سطحی قابل توجه است. از طرف دیگر این نرخ رشد یادگیری و نفوذ تکنولوژی تا حد زیادی پیامدی از سیاست‌های کلان توسعه منابع انرژی و برنامه‌ریزی سبد تکنولوژی مطلوب مورد نظر در کشورهای مختلف است که بیش از پیش اهمیت سیاست‌گذاری کلان مناسب را در تنظیم شدت رشد فناوری و صنعت آشکار می‌کند . با استفاده از داده‌های حراج و PPA و افزایش سری زمانی تا سال ۲۰۲۱ ، میزان یادگیری به ۴۰٪ افزایش می‌یابد ، دوره ای که ۹۵٪ ظرفیت نصب شده تجمعی برای این فناوری اضافه می‌شود. این نرخ‌های یادگیری نرخ کاملاً قابل توجه تقلیل قیمت‌ها برای باد و به ویژه فناوری‌های انرژی خورشیدی را نشان می‌دهد (IRENA, Renewable Cost Database, 2019). همان طور که اشاره شد ارائه تخمينی منطقی از هزینه تراز شده فناوری می‌تواند در اتخاذ سیاست‌های حمایتی انرژی‌های تجدید پذیر و همچنین ارسال سیگنال‌های مرتبط با امنیت سرمایه‌گذاری و در نتیجه میزان سرمایه‌گذاری نقش برجسته‌ای را ایفا کند این به نوبه خود بر نرخ یادگیری و به دنبال آن بر هزینه‌های نصب فناوری و توسعه سیستم تاثیرگذار خواهد بود و این چرخه همچنان ادامه دارد(شکل شماره).

شکل شماره (۴): چرخه تاثیر هزینه سرمایه گذاری تجدیدپذیر بر گسترش آن (محقق ساخته)

در ادامه بررسی روند توسعه انرژی فتوولتائیک شکل شماره (۵) روند کاهش قیمت مازول های خورشیدی در کشورهای مختلف و میزان کاهش آن را به ترتیب برای آنها به تصویر کشیده است. همان طور که مشاهده می شود روند کاهش قیمت فناوری در کشورهایی که برنامه های مدون به منظور توسعه انرژی های تجدیدپذیر دارند به میزان بیشتری است. سیاست کشورهای پر جمعیتی مانند هند و چین که دسترسی به سوخت فسیلی و همچنین تبعات زیست محیطی گستردگی آن اولویت سیاست های کلان آنها را به توسعه هر چه بیشتر این انرژی ها سوق داده است، موید این مطلب است. اشکال مختلف انرژی های تجدیدپذیر چالش های مختلفی از جمله راهبردهای سیاسی ، تعهد دولت ، آگاهی عمومی ، هزینه و ادغام با شبکه محلی و سیستم موجود را دارند (Liang, 2017). آل ماماری و همکاران حمایت دولت از قیمت برق و سوخت را مانع اصلی در استفاده از انرژی های تجدید پذیر مانند خورشیدی در سطح فردی در کشورهای شورای همکاری خلیج فارس دانست. او در پژوهش خود صریحاً اشاره کرده که این واقعیت به واسطه بررسی تعریف برق در کشورهای شورای همکاری خلیج فارس به خوبی ثابت شده است (Al-Maamary, Kazem, & Chaichan, 2017). ترن و اسمیت در پژوهش خود ترکیب تحلیل های عدم قطعیت و حساسیت عملکرد محور برای محاسبه LCOE انرژی های تجدیدپذیر نوظهور را بررسی کردند. نتایج این مطالعه نشان می دهد که چگونه عدم قطعیت در داده های ورودی می تواند به طور قابل توجهی بر مقادیر LCOE تأثیر بگذارد (Tran & Smith, 2018). در پژوهشی که با عنوان "تجزیه و تحلیل LCOE نیروگاه های خورشیدی متمرکز بر برج با استفاده از نمک های مذاب مختلف برای ذخیره انرژی گرمایی" در چین انجام شد، با استفاده از یک مدل ترازبندی هزینه الکتریسیته (LCOE) برای نیروگاه های برج CSP ۱۰۰ مگاواتی در پنج مکان در چین با چهار نمک مذاب مختلف برای ذخیره انرژی گرمایی، یک تحلیل اقتصادی انجام پذیرفت (Zhuang, Xu, Liu, & Xu, 2019).

شکل شماره (۵): میانگین قیمت ماهانه مازول PV خورشیدی توسط فناوری و کشور سازنده در اروپا، ۲۰۱۰ تا ۲۰۲۰ (بالا) و متوسط قیمت سالانه مازول بر اساس بازار در سال ۲۰۱۹ تا ۲۰۱۳ (پایین) (IRENA, Renewable Cost Database, 2019)

هرناندزمورو و مارتینزدورت یک مدل ریاضی از هزینه تراز شده برق (LCOE) برای برآورد هزینه تولید برق نیروگاه های CSP ایجاد کردند. در این مطالعه تکامل آینده (۲۰۱۰-۲۰۵۰) LCOE ها بر اساس نقشه راه آزادس بین المللی انرژی برای ظرفیت نصب شده تجمعی پیش بینی شد. مشخص شد که LCOE های پیش بینی شده، نه تنها به مقدار تجمیع ظرفیت نصب شده در سالهای هدف، به شدت وابسته است، بلکه منحنی های مسیرهای زمانی خاص را دنبال می کند (Hernández Moro & Martínez-Duart, 2013). پرادو و همکاران از مدل LCOE برای تجزیه و تحلیل اقتصادی برای یک نیروگاه ۵۰ مگاواتی انرژی خورشیدی متمرکز با پنج ماده ذخیره سازی جدید در شمال شیلی بین سالهای ۲۰۱۴ تا ۲۰۵۰ استفاده کردند. نتایج نشان داد که نمک های مذاب جدید به ویژه نمک مذاب متشکل از کلسیم (Ca(NO₃)₂-NaNO₃-KNO₃ ۴۵-۷-۴۸ درصد وزنی) می توانند هزینه های ذخیره سازی نیروگاه های CSP را کاهش دهند (Parrado, Marzo, Fuentealba, & Fernández, 2016). در مقاله با عنوان "کمی کردن اهمیت هزینه های نرم خورشیدی: یک روش جدید برای استفاده از تجزیه و تحلیل و آنالیز حساسیت به یکتابع ارزش"، یک مدل هزینه ای برای محاسبه LCOE توسعه انرژی خورشیدی در مقیاس مطلوب با استفاده از فناوری و هزینه های نرم ساخته شده و تجزیه و تحلیل حساسیت را برای تعیین میزان تأثیر ورودی ها بر LCOE انجام داده است (Syal & MacDonald, 2020). در مطالعه "بررسی جامع هزینه متغیر انرژی تجدید پذیر متغیر برق"، مطالعات موجود مقاله های دانشگاهی و گزارش های فنی خلاصه

شده و پیشنهاداتی را برای مطالعات آینده ارائه می دهد و در تلاش است روش مناسبتری برای محاسبه هزینه متغیر LCOE ارائه دهد (Shen, et al., 2020). در مطالعه‌ای که با عنوان "مدلسازی LCOE برای پروژه‌های متمرکز انرژی خورشیدی: مورد مطالعه : چین" انجام شد، یک مدل ریاضی LCOE برای محاسبه هزینه تولید برق نیروگاههای گرمایش خورشیدی بر اساس تجزیه و تحلیل ساختار هزینه در طول دوره عمر ساخته شده است. همچنین آنالیز حساسیت برای بررسی تأثیر متغیرهای مختلف بر LCOE پروژه‌های CSP انجام شده است. متغیرهای در نظر گرفته شده در این مطالعه هزینه سرمایه گذاری در طول دوره ساخت ، هزینه بهره برداری و نگهداری سالانه ، تولید برق سالانه و نرخ تنزیل است. سرانجام ، تأثیر سیاست‌های تشویقی مانند وام‌های امتیازی ، حمایت مالیاتی و هزینه زمین صفر برای نیروگاه‌ها مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفته است. این تحقیق روش جدیدی را برای محاسبه هزینه تولید برق پروژه‌های CSP ارائه می دهد و از دولت‌ها برای تدوین سیاست‌های تشویقی برای صنعت پشتیبانی می کند (Yu Zhao, Long Chen, & Thomson Douglas, 2017).

در مقاله‌ای که با عنوان "یک رویکرد احتمالی برای محاسبه هزینه تراز شده" یک روش جدید برای محاسبه هزینه تراز شده برق با استفاده از یک مدل احتمالی که پارامترهای ورودی درون زا را محاسبه می کند ، ارائه شده است. این رویکرد به عنوان مثال پروژه انرژی هسته ای و گازی اعمال می شود . نتایج شبیه سازی مونت کارلو نشان می دهد که همبستگی بین پارامترهای ورودی تأثیر مهمی بر نتیجه مدل دارد. با کنترل درون زایی ، اختلاف آماری معنی داری در برآورد میانگین LCOE و تغییر در ترتیب اهرم‌های ورودی مشاهده می شود. علاوه بر این ، مقاله به طور جزئی در مورد نقش گزینه‌های تنزیل و هزینه‌های خارجی بحث می کند(Geissmann & Ponta, 2017). در مطالعه‌ای که با عنوان "مقایسه اقتصادی فناوری تولید برق از نیروگاههای گرمایش خورشیدی ، نیروگاه فتوولتائیک و ترکیبی با رویکرد فازی" انجام پذیرفت، هزینه‌ی ترازشده‌ی واحد انرژی الکتریکی گرمایش خورشیدی ، نیروگاه فتوولتائیک و ترکیبی با استفاده از مفاهیم فازی در مدل‌های اقتصادی فازی و با در نظر گرفتن عدم قطعیت در پیش‌بینی هزینه‌های مرتبط با آن برای ایران محاسبه و مقایسه شده است.

۲- روش شناسی پژوهش

در این پژوهش به منظور تعیین هزینه همتراز شده انرژی برق حاصل شده با تکنولوژی فتوولتائیک، از مدل و معادلات منتشر شده توسط آژانس انرژی تجدیدپذیر ایالات متحده با عنوان مدل CREST استفاده شده است. بدین منظور با هدف تعیین پارامترهای ورودی مدل از مطالعات گسترده کتابخانه‌ای و همچنین مصاحبه با فعالان صنعت تولید انرژی برق فتوولتائیک بهره گرفته شد. در گام اول هزینه همتراز شده برق برای حالت پایه انجام شده است و سپس روی نتایج حاصل از تغییرات هزینه همتراز شده همزمان با تغییرات پارامترهای تاثیرگذار بر آن آنالیز حساسیت بر اساس تحلیل OAT انجام گرفته است و در گام بعد ضریب وزنی تاثیرگذاری هر متغیر محاسبه و رتبه‌بندی شده است.

الف) گردآوری و تحلیل داده‌ها

همان‌طور که بیان شد در این مطالعه برای تخمین LCOE و آنالیز حساسیت آن از ساختارها و معادلات مدل‌های منتشر شده توسط آژانس انرژی تجدیدپذیر ایالات متحده به منظور مدل NREL استفاده شده است. مدل بکارگرفته شده به منظور محاسبه LCOE نیروگاههای فتوولتائیک در مقیاس ۱۰۰ کیلو وات استفاده می شود. در ادامه روابط در نظر گرفته شده در مدل CREST به شرح زیر ارائه می شود.

LCOE توسط رابطه ۱ محاسبه شده است(Short, Packey, & Holt, 1995) :

$$LCOE = \frac{C_0 + \sum_{n=1}^N \frac{c_n}{(1+d_m)^n}}{\sum_{n=1}^N \frac{Q_n}{(1+d_r)^n}}$$

رابطه شماره ۱

که dr و dm به ترتیب نرخ تنزیل واقعی و اسمی هستند ، C0 سرمایه گذاری اولیه پروژه است ، Cn هزینه‌های سالانه پروژه در سال n برق تولید شده در سال n و N عمر پروژه است. بخش‌های زیر هر یک از اجزای LCOE را بیشتر توصیف می کند.

نرخ تنزیل اندازه‌گیری ارزش زمانی پول است و به طور ذهنی توسط سرمایه گذار پروژه تعیین می‌شود (National Renewable Energy Laboratory, 2020) سرمایه گذاران معمولاً از تجربیات گذشته و مشاوره مشاوران خارجی برای ارزیابی مناسب هزینه سرمایه پروژه و تعیین نرخ تنزیل واقعی استفاده می‌کنند (Freyman & Tran, 2019). بنابراین، اطلاعات بسیاراندکی در مورد مقدار واقعی تخفیف برای پروژه‌های خورشیدی منتشر شده است. نرخ اسمی تخفیف بر اساس نرخ واقعی تخفیف و تورم محاسبه می‌شود (Syal & MacDonald, 2020). سرمایه گذاری اولیه نیروگاه براساس معادله ۲ از ابزار (CREST) NREL محاسبه شده است (National Renewable Energy Laboratory, 2020).

$$C_0 = C_G + C_B + C_I + C_D + C_F \quad \text{معادله شماره ۲}$$

که C_G هزینه تجهیزات تولید است، C_B هزینه تراز کارخانه است، C_I هزینه اتصالات داخلی است، C_D هزینه توسعه و دستمزدها است و C_F هزینه تأمین مالی و ذخایر مالی مورد نیاز است. هزینه تجهیزات تولیدی و تراز هزینه کارخانه به شرح زیر محاسبه می‌شود:

$$C_G = G^*(C_P + C_V) \quad \text{رابطه شماره ۳}$$

$$C_B = G^*(C_M + C_T + C_W) \quad \text{رابطه شماره ۴}$$

که C_P هزینه هر وات مأذول های PV است، C_M هزینه هر وات اینورتر، C_T هزینه هر وات تجهیزات نصب، C_W هزینه هر وات تجهیزات انتقال و C_V هزینه هر وات سیم کشی است تجهیزات. هزینه اتصالات داخلی مستقیماً وارد مدل می‌شود. هزینه توسعه در مراحل زیر محاسبه می‌شود. هزینه توسعه اولیه C_{D1} شامل هزینه مجاز CP، هزینه تملک صاحب زمین به ازای هر وات Ca و هزینه کار و ساخت و ساز به ازای هر وات می‌باشد:

$$C_{D1} = C_P + G^*(C_a + C_l) \quad \text{رابطه شماره ۵}$$

مالک نیروگاه برای تهیه مواد و ساخت و اجرای پروژه یک EPC استخدام می‌کند. یک درصد سربار OEP، در هزینه های توسعه اولیه و هزینه تجهیزات اخذ می‌کند (رابطه ۶).

$$C_{D2} = C_{D1} + O_{EPC} \times (C_{D1} + C_G + C_B) \quad \text{رابطه شماره ۶}$$

و همچنین یک درصد سود اضافی PEPC، در مورد تمام هزینه‌های توسعه و هزینه‌های تجهیزات (رابطه شماره ۷).

$$C_{D3} = C_{D2} + P_{EPC} \times (C_{D2} + C_G + C_B) \quad \text{رابطه شماره ۷}$$

سپس توسعه دهنده، برای تمام هزینه‌های توسعه‌ای که تا این لحظه انجام شده است، شرایط احتمالی c را اضافه می‌کند، و همچنین یک درصد سربار ODEV تا در نهایت هزینه کل ساخت و اجرا و توسعه محاسبه شود (رابطه شماره ۸).

$$C_D = C_{D3}^{(1+C+O_{DEV}+C*O_{DEV})} \quad \text{رابطه شماره ۸}$$

هزینه‌های تامین مالی شامل هزینه‌های تشکیل وام توسط وام دهنده (تنظیم) با نرخ 1 که بر روی کل مبلغ وام سرشکن می‌شود، نسبت وام به کل سرمایه PD، نرخ بهره دوره ساخت iC، و هزینه اندوخته مالی مورد نیاز (hashiye امن مالی برای تعمیرات و پرداخت اقساط و...) می‌باشد (رابطه شماره ۹).

$$C_F = (l * P_D * (C_G + C_B + C_I + C_D)) + (i_c * C_0) + C_R \quad \text{رابطه شماره ۹}$$

اندوخته‌های مورد نیاز به اصل وام ماهانه، میزان سرمایه، نرخ بهره، و متوسط هزینه پروژه ماهانه بستگی دارد. در این پژوهش دوره ۳ ماهه ذخیره احتیاطی متابع مالی لحاظ می‌شود (mr) (رابطه ۱۰).

$$C_R = m_r * (P_l + i_l + \frac{C_n}{12}) \quad \text{رابطه شماره ۱۰}$$

هزینه سالانه پروژه Cn ، طبق مدل CREST از طریق رابطه شماره ۱۱ محاسبه می شود (National Renewable Energy Laboratory, 2020)

رابطه شماره ۱۱
که در سال n ، Fn هزینه ثابت عملیات و نگهداری(O&M) هزینه بهم، Pn هزینه های اداری پروژه ، Ln هزینه اجاره زمین و Tn هزینه مالیات است.

برق تولید شده در سال به میزان کارآیی صفحات خورشیدی و آفتابی بودن محل پروژه بستگی دارد (National Renewable Energy Laboratory, 2020)

$$Q_n = \begin{cases} G * NCF * 8760 & n=1 \\ Q_{n-1} * (1-d) & n>1 \end{cases}$$

رابطه شماره ۱۲

که در این مطالعه آن را میانگین فاکتور ظرفیت در سال در نظر می گیریم و d درجه تحریب پروژه است. مقدار ثابت ۸۷۶۰ معادل تعداد ساعت های یک سال است. لازم به ذکر است ابعاد پروژه مورد بررسی ۱۰۰ کیلو واتی (حداکثر مقیاس تولید برق تجدیدپذیر مسکونی در ایران) لحاظ شده است. مقادیر و پارامترهای مدل به شرح جدول شماره ارائه می شود.

جدول شماره (۱): پارامترهای ورودی مدل

ظرفیت اسمی نیروگاه	ظرفیت نیروگاه خورشیدی	۱۰۰ کیلو وات
طول عمر نیروگاه	تعداد سال هایی که پروژه دوام خواهد داشت	۲۵ سال
نرخ تورم	نرخ تورم برابر اعلام صندوق بین المللی پول	% ۳/۵
دوره ساخت	تعداد ماه هایی مورد نیاز برای ساخت قبل از نصب پروژه	۱ ماه
نرخ بهره دوره ساخت		% ۱۸
نرخی که بر اساس آن ارزش فعلی جریانات نقدی آتی محاسبه می شود	نرخ تنزيل	% ۱۲
ذخایر مورد نیاز	تعداد ماه هایی مورد نیاز بودجه ذخیره ای توسط مالک	۳ ماه
نرخ بیمه در زمان ساخت		۱۰۰۰۰۰۰ ریال
در این مطالعه فرض می شود مالک نیروگاه از تعیین اینکه آیا مالک مالی پروژه یک نهاد مشمول پرداخت مالیات است؟	مالک یک نهاد مشمول پرداخت مالیات است؟	پرداخت مالیات معاف است
زمان بندی ای در طی آن ارزش دارایی های نیروگاه خورشیدی کاهش می یابد	استهلاک	% ۱/۲
تعداد سال ها برای جایگزینی اینورتر		
مرجع نرخ ارز در این مطالعه قیمت دلار آمریکا در تاریخ انجام پروژه است	نرخ ارز (\$)	۲۶۰۰۰۰ ریال

(World economic outlook, 2020) (Mohammadi, Naderi, & Saghafifar, 2018) (Limmanee, et al., 2017) پس از محاسبه مقادیر هر یک از پارامترها توسط منابع مطالعاتی و روابط ارائه شده، و همچنین تعیین درصد مشارکت هریک از اجزا در محاسبه هزینه کل، ستون درصد از کل هزینه برای اجرای مدل در حالت پایه و همچنین دامنه تغییرات هزینه ها به شرح جدول شماره ارائه می شود.

جدول شماره (۲): ورودی های مورد استفاده در مدل پایه و در آنالیز حساسیت ، محدوده های ارزشی در نظر گرفته شده ، طبقه بندی هزینه های فنی و تکنولوژیکی در مقابل هزینه های نرم

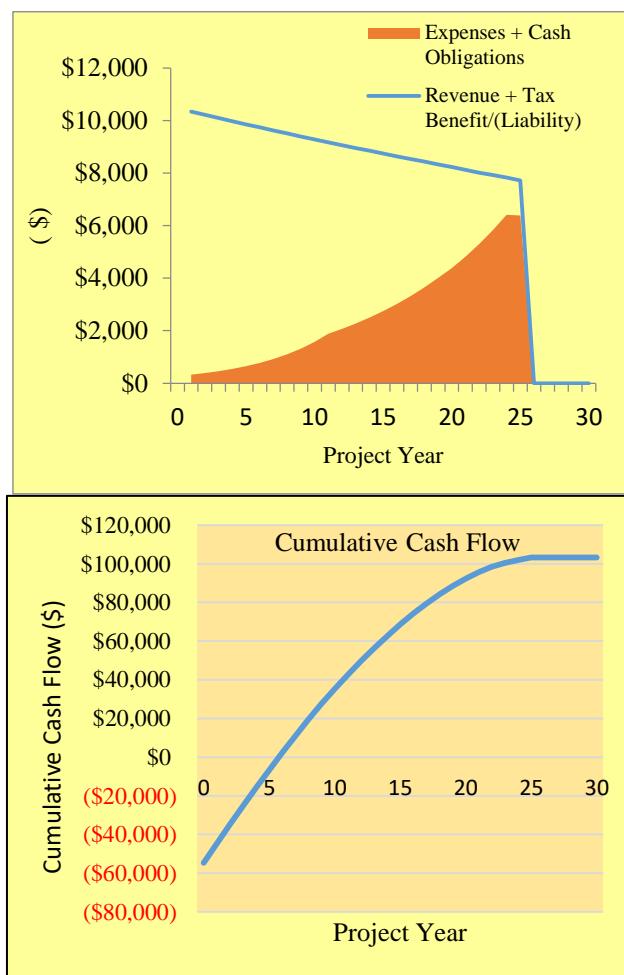
نام متغیر	شرح متغیر	طبقه بندی	دامنه تغییر	درصد از کل هزینه
هزینه تجهیزات			% ۳۸	% ۴۰-۳۰
عومومی				تکنولوژی

پنل	هزینه مأذول های فتوولتائیک مورد نیاز پروژه	%۲۹		
اینورتر	هزینه اینورترهای مورد نیاز پروژه	%۹		
۲	هزینه تجهیزات لازم برای نصب مأذول های PV و اینورترها و هزینه تجهیزات انتقال مورد نیاز برای اتصال پروژه به شبکه برق	%۱۲-٪۸	هزینه تکنولوژی	
۳	هزینه مطالعه اتصال و ارتقا به شبکه، مورد نیاز برای اتصال پروژه به شبکه اتصالات برق	%۱/۲-٪۰/۸	هزینه نرم	
۴	هزینه های توسعه و دستمزدها		هزینه نرم	
هزینه های مجوز	هزینه اخذ مجوزهای لازم برای ساخت پروژه	%۲	%۲/۴-٪۱/۶	
هزینه های نصب		%۱۰	%۱۲-٪۸	
توسط نیروی کار				
هزینه سربار	سربار مورد نیاز EPC برای ساخت پروژه(سربار مورد نیاز توسعه دهنده ، ممکن است شامل خدمات حقوقی و غیره باشد. که شامل حقوق و دستمزد (به استثنای پرداخت به منظور کسب مجوز) ، امکانات ، اداری ، مالی ، حقوقی ، فناوری اطلاعات و سایر عملکردهای شرکتی و همچنین هزینه های دفتر می شود.	%۲۲	-٪۱۷/۶	%۲۶/۴
۵	سود مورد نظر شرکت	%۱۰	%۱۲-٪۸	هزینه نرم
مالیات شرکت		%۵		هزینه نرم
توسعه دهنده				
۷	پارامترهای وام و بدھی		هزینه نرم	
هزینه پروژه	درصدی از هزینه کل پروژه که توسط مالک نیروگاه وام گرفته می شود	%۰	-٪۴۰-٪۲۰	%۶۰
دوره بازپرداخت وام	تعداد سال های باز پرداخت وام اخذ شده	۵ سال		
نرخ بهره بازپرداخت وام	نرخ بهره ای که وام بانکی بازپرداخت می شود	%۱۸	-٪۱۰-٪۶	-٪۱۵-٪۱۳
هزینه ثابت عملیات و نگهداری				
۸		\$/kW-۳(yr)	٪/۶-٪/۴	هزینه تکنولوژی
نرخ تورم هزینه تعمیرات و نگهداری در ۱۰ سال اول پروژه				
نرخ تورم هزینه تعمیرات و نگهداری در ۱۰ سال دوم پروژه				
۹	فاکتور ظرفیت میانگین ظرفیت عملی تکنولوژی های موجود	%۱۸	-٪۱۴/۴	هر دو %۲۱/۶
۱۰	درصدی که پروژه در طی هر سال مستهلك می شود و از ارزش پولی و راندمان آن کاسته می شود	٪/۶	-٪۰/۹۶	هزینه تکنولوژی
			٪/۴۴%	

نرخ بازده داخلی ۱۱	%۱۵	%۱۸-٪۱۰	هزینه نرم
(Fu, R; Feldman, D. J; Margolis, R. M, (Chung, D., Davidson, C., Fu, R., Ardani, K., & Margolis, R, 2015) (EIA, U, 2016) (IRENA, Renewable Cost Database, 2019) (Limmanee, et al., 2017) 2018) در جدول شماره سطرهای خاکستری بخش اصلی و سطرهای سفید در زیر آن ها زیربخش ها می باشند. حال با توجه به پارامترهای مدل و هزینه کل نصب نیروگاه ۱۰۰ کیلوواتی (۱/۵ میلیارد تومان ۵۷۶۹۳ دلار آمریکا به نرخ روز انجام پروژه)، که با جمع نظرسنجی از شرکت های فعال در این زمینه حاصل شده است) مدل را برای حالت پایه در مدل CREST اجرا می کنیم. فرض مدل CREST این است که پرداخت ها بابت خرید برق مطابق هزینه کل LCOE صورت پذیرد که با تنظیم برنامه برای خرید برق با تنظیمات انجام شده در حالت پایه (جدول شماره محاسبات حاصل از ستون (درصد از کل هزینه) در جدول شماره)، نتایج جریانات نقدي طی ۲۵ سال به شرح جدول شماره و شکل شماره می باشد.			

جدول شماره (۳): جریانات مالی مدل پایه با فرض تعریفه ۶/۵۵ (سنت/کیلو وات)

سال	مقدار تعریفه پرداخت شده به مالک نیروگاه	درآمد	مخراج عملیاتی	هزینه ذخایر مالی برای O&M	درآمد پس از کسر هزینه های عملیاتی و هزینه ذخایر	جریان نقدي تجمعی	IRR
Year	€/kWh					%	
سال پایه					(۵۴,۷۲۶)	(۵۴,۷۲۶)	
۱	۶/۵۵	۱۰,۳۴۲	(۳۰۰)	(۲۶)	۱۰,۰۱۵	(۴۴,۷۱۱)	NA
۲	۶/۵۵	۱۰,۲۱۸	(۳۶۰)	(۲۶)	۹,۸۳۲	(۳۴,۸۷۹)	NA
۳	۶/۵۵	۱۰,۰۹۶	(۴۳۲)	(۲۶)	۹,۶۳۸	(۲۵,۲۴۱)	-۲۵,۶۶٪
۴	۶/۵۵	۹,۹۷۶	(۵۱۸)	(۲۶)	۹,۴۳۱	(۱۵,۸۱۰)	-
۵	۶.۵۵	۹,۸۵۷	(۶۲۲)	(۲۶)	۹,۲۰۸	(۶,۶۰۲)	-۴,۱۹٪
۶	۶/۵۵	۹,۷۳۹	(۷۴۶)	(۲۶)	۸,۹۶۶	۲,۳۶۵	۱/۲۵٪
۷	۶/۵۵	۹,۶۲۳	(۸۹۶)	(۲۶)	۸,۷۰۱	۱۱,۰۶۶	۴/۹۵٪
۸	۶/۵۵	۹,۵۰۸	(۱,۰۷۵)	(۲۶)	۸,۴۰۷	۱۹,۴۷۳	۷/۵۵٪
۹	۶/۵۵	۹,۳۹۵	(۱,۲۹۰)	(۲۶)	۸,۰۷۹	۲۷,۵۵۲	۹/۴۱٪
۱۰	۶/۵۵	۹,۲۸۳	(۱,۵۴۸)	(۲۶)	۷,۷۰۹	۳۵,۲۶۱	۱۰/۷۷٪
۱۱	۶/۵۵	۹,۱۷۲	(۱,۸۵۸)	(۲۶)	۷,۲۸۹	۴۲,۵۴۹	۱۱/۷۸٪
۱۲	۶/۵۵	۹,۰۶۳	(۲,۰۴۳)	(۲۶)	۶,۹۹۳	۴۹,۰۴۳	۱۲/۵۴٪
۱۳	۶/۵۵	۸,۹۵۵	(۲,۲۴۸)	(۲۶)	۶,۶۸۱	۵۶,۲۲۴	۱۳/۱۳٪
۱۴	۶/۵۵	۸,۸۴۸	(۲,۴۷۲)	(۲۶)	۶,۳۵۰	۶۲,۵۷۴	۱۳/۵۸٪
۱۵	۶/۵۵	۸,۷۴۳	(۲,۷۲۰)	(۲۶)	۵,۹۹۷	۶۸,۵۷۱	۱۳/۹۳٪
۱۶	۶/۵۵	۸,۶۳۹	(۲,۹۹۲)	(۲۶)	۵,۶۲۱	۷۴,۱۹۲	۱۴/۲۰٪
۱۷	۶/۵۵	۸,۵۳۶	(۳,۲۹۱)	(۲۶)	۵,۲۱۹	۷۹,۴۱۱	۱۴/۴۱٪
۱۸	۶/۵۵	۸,۴۳۴	(۳,۶۲۰)	(۲۶)	۴,۷۸۸	۸۴,۱۹۹	۱۴/۵۷٪
۱۹	۶/۵۵	۸,۳۳۴	(۳,۹۸۲)	(۲۶)	۴,۳۲۶	۸۸,۵۲۵	۱۴/۶۹٪
۲۰	۶/۵۵	۸,۲۲۹	(۴,۳۸۰)	.	۳,۸۴۹	۹۲,۳۷۴	۱۴/۷۸٪
۲۱	۶/۵۵	۸,۱۲۱	(۴,۸۱۸)	.	۳,۳۰۳	۹۵,۶۷۷	۱۴/۸۵٪
۲۲	۶/۵۵	۸,۰۱۹	(۵,۳۰۰)	.	۲,۷۱۹	۹۸,۳۹۶	۱۴/۹۰٪
۲۳	۶/۵۵	۷,۹۲۲	(۵,۸۳۰)	.	۲,۰۹۳	۱۰۰,۴۸۹	۱۴/۹۳٪
۲۴	۶/۵۵	۷,۸۲۷	(۶,۴۱۳)	.	۱,۴۱۵	۱۰۱,۹۰۳	۱۴/۹۵٪
۲۵	۶/۵۵	۷,۷۲۷	(۷,۰۵۴)	۶۶۸	۱,۳۴۱	۱۰۳,۲۴۴	۱۴/۹۶٪

شکل شماره (۶): جریانات نقدی تجمعی (شکل سمت چپ) و جریان درآمدها و هزینه‌های سالانه (سمت راست)

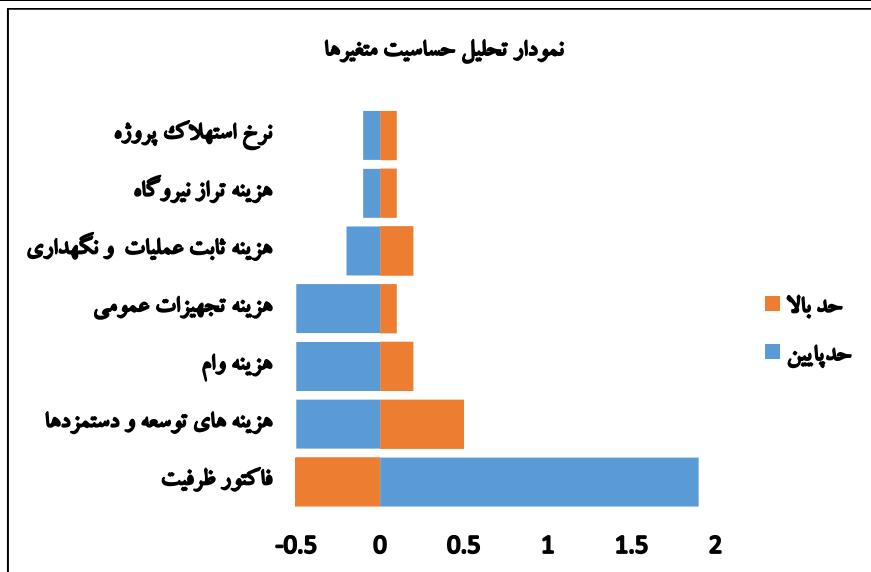
برای تعیین تأثیر گذاری هر ورودی بر LCOE، تحلیل حساسیت با استفاده از روش "یک بار در یک زمان" (OAT) استفاده شده است (Borgonovo & Plischke, 2016). روش OAT شامل تعیین مقدار پایه اصلی و تغییر هر ورودی در هر بار تحلیل بر اساس مقدار دامنه تغییر از پیش تعیین شده است. این روش از "اندازه و جهت" تأثیرورودی بر خروجی آگاهی ایجاد می‌کند (Borgonovo & Plischke, 2016). با استفاده از این روش، حساسیت حدود بالا و پایین خروجی LCOE به ترتیب با

معادلات ۱۳ و ۱۴، بر اساس ورودی x_i^0 و بردار χ_i^0 (مقادیر پایه) محاسبه می‌شود:

$$\Delta_i^+ LCOE = f(x_i + \Delta_i^+ x, x_{\square i}^0) - f(x_i^0) \quad \text{رابطه شماره ۱۳}$$

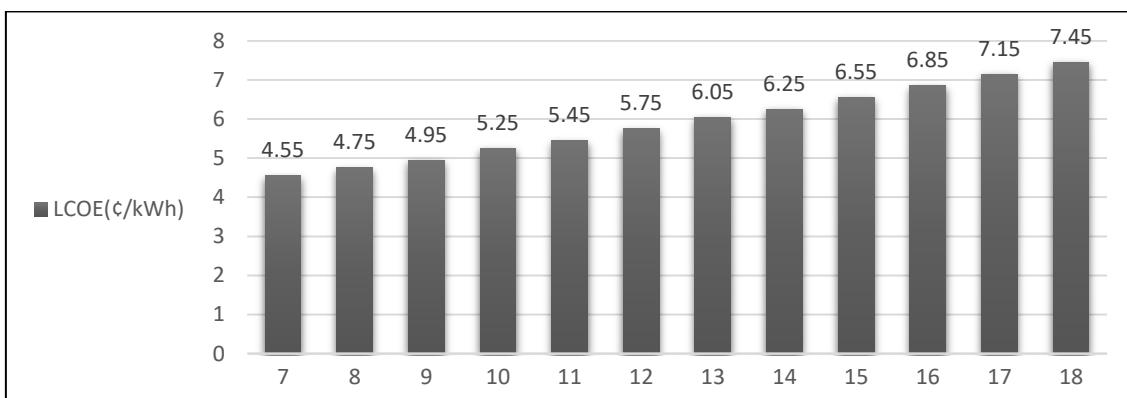
$$\Delta_i^- LCOE = f(x_i^0) - f(x_i + \Delta_i^- x, x_{\square i}^0) \quad \text{رابطه شماره ۱۴}$$

رابطه شماره ۱۳ تحلیل حد بالای LCOE و رابطه ۱۴ حد پایین آن می‌باشد. تحلیل حساسیت برای متغیرهای هزینه تجهیزات تولید، هزینه تراز نیروگاه، هزینه وام، هزینه‌های توسعه و دستمزدها، هزینه O&M ثابت، فاکتور ظرفیت، نرخ استهلاک پرورژه و نرخ بازده داخلی بر اساس مقادیر ستون دامنه تغییر در جدول شماره انجام می‌شود. نتایج حاصل از آن به صورت نمودار گردید در شکل شماره (۷) ارائه شده است.

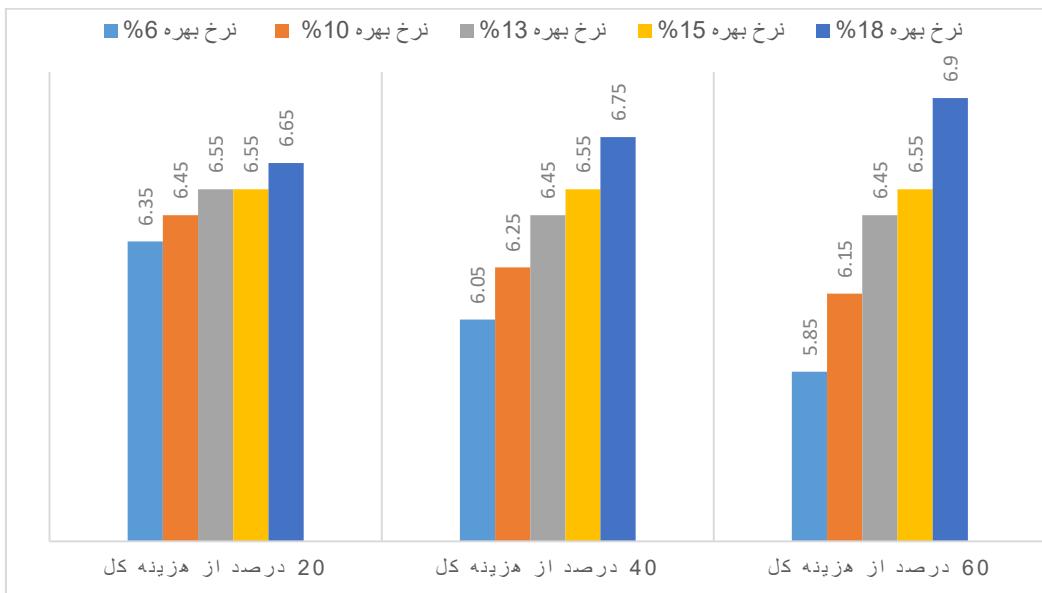
شکل شماره (۷): نمودار گردباد تحلیل حساسیت

در نمودار فوق تغییرات LCOE در دامنه‌های بالا و پایین هر یک متغیرها محاسبه شده و تغییرات LCOE بر اساس نتیجه تغییر هر متغیر و تاثیر آن در مقدار LCOE (بر اساس سنت بر دلار) بیان شده است. همان‌طور که مشخص است مقدار LCOE در حالت پایه(۶/۵۵ سنت بر دلار)، بسته به تغییر هر یک متغیرها میتوان در بازه(۰/۵ - سنت تا ۱/۹ سنت بر کیلووات) کم یا زیاد شود. در شکل شماره مقادیر متفاوت LCOE در ازای IRRهای ۷ تا ۱۸ درصد به تصویر کشیده شده است.

شکل شماره (۸): مقادیر متفاوت IRR و تاثیر آن در میزان LCOE

در ادامه بر مبنای وزن تامین مالی از طریق اخذ وام به کل هزینه سرمایه‌گذاری نیروگاه(سه مقدار ۲۰ درصد از کل هزینه، ۴۰ درصد از کل هزینه و ۶۰ درصد از کل هزینه از طریق اخذ وام بانکی لحاظ شده است) و نرخ بهره‌های متفاوت بانکی(از بهره ۶ درصد تا ۱۸ درصد)، مقادیر متفاوت LCOE محاسبه شده است. شکل شماره این محاسبات را ارائه می‌دهد.

شکل شماره(۹): مقادیر LCOE برای وزن های متفاوت هزینه ای و بهره های متفاوت بازپرداخت

برای به دست آوردن وزن تاثیرگذاری هر متغیر در تعیین هزینه تراز شده نهایی، از روابط ۱۵ و ۱۶ و ۱۷ استفاده می کنیم.

$$\Delta_i LCOE = \Delta_i^+ LCOE - \Delta_i^- LCOE \quad \text{رابطه شماره ۱۵}$$

$$\sum \Delta LCOE = \sum_{i=1}^I (\Delta_i^+ LCOE - \Delta_i^- LCOE) \quad \text{رابطه شماره ۱۶}$$

$$w_i = \frac{\Delta_i LCOE}{\sum \Delta LCOE} \quad \text{رابطه شماره ۱۷}$$

با بکارگیری روابط فوق نتایج زیر حاصل شد:

جدول شماره (۴): رتبه بندی تاثیرگذاری متغیرها و وزن هر متغیر در تشکیل LCOE

رتبه بندی تاثیرگذاری	وزن هر متغیر	متغیر
۱	۰.۴۷۴۵۷۶۲۷۱	فاکتور طرفیت
۲	۰.۱۶۹۴۹۱۵۲۵	هزینه های توسعه و دستمزدها
۳	۰.۱۱۸۶۴۴۰۶۸	هزینه وام
۴	۰.۱۰۱۶۹۴۹۱۵	هزینه تجهیزات عمومی
۵	۰.۰۶۷۷۹۶۶۱	هزینه ثابت عملیات و نگهداری
۶	۰.۰۳۳۸۹۸۳۰۵	هزینه تراز نیروگاه
۷	۰.۰۳۳۸۹۸۳۰۵	نرخ استهلاک پروژه

۳- نتایج و بحث:

در این پژوهش به منظور تعیین LCOE با تکنولوژی فتوولتائیک در مقیاس خانگی ۱۰۰ کیلو واتی، از مدل و معادلات منتشر شده توسط آژانس انرژی تجدیدپذیر ایالات متحده با عنوان مدل CREST استفاده شده است. در گام اول هزینه همتراز شده برق برای حالت پایه انجام شده است و در گام بعد روی نتایج حاصل از تعییرات هزینه همتراز شده همزمان با تعییرات پارامترهای تاثیرگذار آنالیز حساسیت انجام گرفته است و در گام بعد ضریب وزنی تاثیرگذاری هر متغیر محاسبه و رتبه بندی شده است.

در زمینه استفاده از LCOE در روند سیاست‌گذاری سیستم برق مطالعات محدودی در ایران انجام شده که در ادامه به آن‌ها اشاره می‌شود. اسدی و همکاران در مقاله‌ای که با عنوان رقابت‌پذیری برق زمین‌گرمایی در مقایسه با روش‌های متداول تولید برق در ایران و با استفاده از محاسبه LCOE انجام دادند نشان دادند که ضریب ظرفیت بالا، عدم نیاز به سوخت‌های فسیلی و هزینه آلایندگی ناچیز، نیروگاه‌های زمین‌گرمایی را با سایر نیروگاه‌های مرسوم در ایران رقابت‌پذیر می‌سازد، در حالی که مقایسه هزینه تمام شده برق مفروض بر قیمت فعلی سوخت و عدم ملاحظات زیست‌محیطی نشان می‌دهد که نیروگاه زمین‌گرمایی در مقایسه با سایر نیروگاه‌های متداول در اولویت آخر اقتصادی قرار دارد. این پژوهش پیشنهاد می‌دهد که آزادسازی قیمت تمام شده انرژی و لحاظ هزینه آثار خارجی، اثر قابل توجهی بر توسعه صنعت برق زمین‌گرمایی در ایران دارد و امکان صادرات بیشتر گاز طبیعی را فراهم می‌آورد (اسدی، حسین کریم، & افساری، ۱۳۹۵). در مطالعه‌ای که با عنوان تعیین قیمت تمام شده برق بر اساس الگوریتم پیشنهادی LCOE منطبق با تکنولوژی‌های مختلف و مطالعه موردی آن در کشور ایران توسط محمودی و همکاران انجام شد، الگوریتمی برای محاسبه هزینه همتراز شده (LCOE) برق ارائه شده است. در این میان چهار تکنولوژی متداول در بخش تولید شامل نیروگاه‌های سیکل ترکیبی، زغال سنگ سوز، هسته‌ای و بادی از لحاظ فنی و اقتصادی مورد بررسی قرار گرفته و نتایج قیمت تمام شده برای آن هانشان داده اند. همچنین با انجام تحلیل حساسیت بر روی پارامترهای ورودی، سعی شده است تا پارامترهایی که از حساسیت بیشتری در تعیین قیمت تمام شده برق برخوردار هستند، شناسایی و معرفی شوند. آن‌ها نتیجه گرفتند در این میان کمترین هزینه تولید مربوط به تکنولوژی سیکل ترکیبی سپس تکنولوژی زغال سنگ سوز، هسته ای و بادی است. در بخش تحلیل حساسیت بیشترین تأثیر مربوط به پارامترهای هزینه سرمایه گذاری، هزینه سوخت و ضریب بهره برداری بوده است که البته برای تکنولوژی بادی، هزینه سوخت عاملی بی‌تأثیر می‌باشد.

در پژوهشی که توسط مروج و بذرافکن با عنوان ارزیابی اقتصادی نیروگاه خورشیدی در خوزستان در مقایسه با نیروگاه حرارتی رامین اهواز انجام شد نتایج بررسی نشان می‌داد که نیروگاه برق خورشیدی دارای مزیت اقتصادی بیشتری نسبت به نیروگاه حرارتی است اما اقتصادی شدن استفاده از نیروگاه خورشیدی با توجه به بحران ریزگردها در سال‌های اخیر در این منطقه می‌تواند به عملی شدن استفاده از این روش و بهره مندی مزایای زیست‌محیطی آن کمک کند. برای محاسبه‌ی هزینه‌ی تمام شده تولید برق از منابع مختلف شامل انرژی خورشید و سوخت‌های فسیلی از روش همتراز شده به عنوان مقبول ترین روش اقتصادی برای مقایسه بین انواع فناوری‌های تولید برق استفاده شد و همچنین در تولید و هزینه‌های نیروگاه خورشیدی و حرارتی مورد بررسی قرار گرفت و نتایج قیمت تمام شده بر آنها نشان داده شد. همچنین در مقاله‌ای که با عنوان ارزیابی اقتصادی توسعه نیروگاه‌های خورشیدی با توجه به ملاحظات زیست‌محیطی انجام شد ابتدا هزینه تمام شده تولید برق به ازای هر کیلو وات ساعت در هر یک از نیروگاه‌های تولید برق محاسبه شده، سپس با توجه به انتشار آلاینده‌ها و گازهای گلخانه‌ای از نیروگاه‌های غیر خورشیدی و منظور نمودن هزینه‌های خارجی تحمیل شده، ارزیابی لازم صورت گرفته است. در نهایت جستجوی محققین برای یافتن مطالعه‌ای که با توجه به جزئیات و طبقه‌بندی هزینه‌های فناوری بتواند به طبقه‌بندی و تحلیل حساسیت اجزای تاثیرگذار آن بپردازد نتیجه‌ای در بر نداشت.

و لذا بخش اول خروجی پژوهش نتیجه اجرای مدل CREST بر اساس حالت مبنا را ارائه کرد. بدین منظور از پارامترهای محاسبه شده در جداول شماره ۱ و ۲ که بر اساس مطالعات کتابخانه‌ای و روابط حاکم بر مدل CREST محاسبه شده است، استفاده شده است. همچنین طبقه‌بندی هزینه‌ها شامل هزینه فناوری، هزینه نرم یا هر دو نیز برای مرتع ارائه شده است. با توجه به خروجی مدل در جدول شماره ۳، هزینه ترازبندی شده تولید برق فنوتلتائیک در مقیاس ۱۰۰ کیلووات در زمان انجام مطالعه و بر اساس نرخ ارز زمان انجام پژوهش، ۶/۵۵ سنت بر کیلووات ساعت محاسبه شده است. این عدد نشانگر حداقل قیمت برای تعیین خرید برق تضمینی توسط ساتبا پیشنهاد می‌شود. البته در مدل انجام شده پرداخت‌ها در طی دوره عمر نیروگاه ثابت فرض شده است که وزارت نیرو می‌تواند به منظور تعدیل شرایط ارزی و تورمی و اصلاح قیمت خرید تضمینی برق از روابطی که در برخی مقالات اشاره شده استفاده کند (Bakhshi, R; Sadeh, J, 2018).

لازم به ذکر است، به زعم پژوهشگران این مطالعه خرید برق تضمینی با نرخ مصوب فعلی و با وجود شوک ارزی وارد شده در سال ۱۳۹۹، با نرخ ۹۱۰۰ ریال بر کیلووات ساعت توجیه اقتصادی مکفی برای توسعه نصب و تولید برق تجدیدپذیر خورشیدی را

ایجاد نمی کند. برای لحاظ کردن مقادیر متفاوت نرخ بازده داخلی و تاثیر آن در LCOE نمودار شماره ۸ ارائه شده است. همچنین تاثیر میزان و نرخ بهره وام بانکی بر LCOE در شکل شماره ۹ ارائه شده است. همان طور که مشخص است تامین مالی از طریق وام و با نرخ های بهره کمتر از ۱۵ درصد، هزینه تولید انرژی را کاهش می دهد. این درحالیست که تامین وزن کمتری از هزینه سرمایه گذار توسط سرمایه گذار میتواند در توسعه صنعت نقش بسزایی را ایفا کند. در نظر گرفتن مطالب فوق می تواند در اتخاذ سیاست مناسبتر برای حمایت از توسعه انرژی فتوولتائیک تاثیرات مثبتی را ایجاد کند.

نتایج تحلیل حساسیت در نمودار گردباد در شکل ۷ ارائه شده است. ورودی ها از بزرگترین حساسیت LCOE به حداقل حساسیت LCOE بر اساس تحلیل OAT از بالا به پایین مرتب شده اند. طبق تجزیه و تحلیل انجام شده، LCOE بیشترین حساسیت را نسبت به متغیری دارد که هم به عنوان هزینه فناوری و هم نرم طبقه بندی شده است. به این صورت که فاکتور ظرفیت حساس ترین عامل تاثیرگذار بر تعیین LCOE می باشد. این نتیجه موکد این مطلب است که در فرآیند طراحی نیروگاه های خانگی، موارد زیر بیش از پیش حائز اهمیت است:

ساخت و یا واردات تجهیزات تولید برق فتوولتائیک باید با اولویت حداکثر فاکتور ظرفیت نسبت به سایر موارد تاثیرگذار مانند ضریب استهلاک تجهیزات انجام شود. البته شکی نیست که سایر متغیرها نیز در مجموع ارزش کل تولید و هزینه نهایی تولید را تعیین می کنند و هر جزء تاثیر بسزایی در عملکرد نهایی ایفا می کند و شایان توجه بسیار است لاتن شایان توجه است که عامل ظرفیت با توجه به ضریب اهمیت تاثیرگذاری ۴۷ درصدی بر تعییرات LCOE بر اساس اطلاعات جدول شماره ۴، در اولویت تمرکز ساخت و تولید و کیفیت تجهیزات وارداتی به کشور قرار گیرد.

لزوم توجه بیشتر بر متغیرهای نرم به خصوص مطالعات مکان و زاویه نصب نیروگاه خورشیدی برای جذب حداکثر نور خورشید مورد قابل ملاحظه دیگر است که همان طور که نتیجه تحلیل حساسیت مشخص می کند، توجه به عوامل تاثیرگذار بر ظرفیت در اوایت توجه قرار دارد. بدین صورت استراتژی برای توسعه پروژه اغلب با یافتن مکانهای آفتالی (عامل ظرفیت خالص بالاتر) با بیشترین دسترسی به زیرساخت های اتصال فعلی (هزینه های اتصال کمتر) آغاز می شود، زیرا این عوامل برای تعیین هزینه های پروژه و توسعه از اهمیت بیشتری برخوردار هستند. همچنین کمترین حساسیت را نرخ استهلاک پروژه و هزینه تراز نیروگاه ایجاد می کند.

۴- منابع

1. Ahmad, S., Tahar, R. M., Muhammad-Sukki, F., Munir, A. B., & Rahim, R. A. (2015). Role of feed-in tariff policy in promoting solar photovoltaic investments in Malaysia:a system dynamics approach. Energy, 808-815.
2. Al-Maamary, H., Kazem, H., & Chaichan, M. (2017). enewable energy and GCC States energy challenges in the 21st century: A review. International Journal of Computation and Applied Sciences, 2(1), 11-18.
3. Bakhshi, R., & Sadeh, J. (2018). Economic evaluation of grid connected photovoltaic systems viability under a new dynamic feed-in tariff scheme: A case study in Iran. Renewable Energy, 119, 354-364. doi:10.1016/j.renene.2017.11.093
4. Bakhshi, R., & Sadeh, J. (2018). Economic evaluation of grid-connected photovoltaic systems viability under a new dynamic feed-in tariff scheme: A case study in Iran. Renewable energy, 119, 354-364.
5. Bakhshi, R; Sadeh, J. (2018). Economic evaluation of grid-connected photovoltaic systems viability under a new dynamic feed-in tariff scheme: A case study in Iran. Renewable energy, 119, 354-364. doi:10.1016/j.renene.2017.11.093

6. Beck, A. L., & Rai, V. (2020). Solar Soft Cost Ontology: A Review of Solar Soft Costs. *Prog.Energy*, 2(1).
7. Bilgili, M., Ozbek, A., Sahin, B., & Kahraman, A. (2015). An overview of renewable electric power capacity and progress in new technologies in the world. *Renewable and Sustainable Energy Reviews*, 323-334. doi:10.1016/j.rser.2015.04.148
8. Borgonovo, E., & Plischke, E. (2016). Sensitivity analysis: a review of recent advances. *European Journal of Operational Research*, 248(3), 869-887.
9. Chung, D., Davidson, C., Fu, R., Ardani, K., & Margolis, R. (2015). US photovoltaic prices and cost breakdowns. Q1 2015 benchmarks for residential, commercial, and utility-scale systems. National Renewable Energy Lab.(NREL).
10. Congress, U. (2020). Further Consolidated Appropriations Act .
11. EIA, U. (2016). Capital Cost Estimates for Utility Scale Electricity Generating Plants. Washington, DC, USA: US Department of Energy Information Administration.
12. Elia, A., Kamidelivand, M., Rogan, F., & Gallachóir, B. Ó. (2021). Impacts of innovation on renewable energy technology cost reductions. *Renewable and Sustainable Energy Reviews*, 1-31. doi:<https://doi.org/10.1016/j.rser.2020.110488>
13. Energy, U. D. (2020). Goals of the Solar Technologies Office .
14. Freyman, T., & Tran, T. (2019). Renewable Energy Discount Rate Survey Results. Grant Thornton UK LLP.
15. Fu, R. F., & Margolis, R. (2018). U.S. Solar Photovoltaic System Cost Benchmark: Q1. National Renewable Energy Laboratory.
16. Fu, R; Feldman, D. J; Margolis, R. M. (2018). US solar photovoltaic system cost benchmark: Q1. National Renewable Energy Lab.(NREL.)
17. Geissmann, T., & Ponta, O. (2017). A probabilistic approach to the computation of the levelized cost of electricity. *Energy*, 124, 372-381. doi:10.1016/j.energy.2017.02.078
18. Hernández Moro, J., & Martínez Duart, J. M. (2012). CSP electricity cost evolution and grid parities based on the IEA roadmaps. *Energy policy*, 41, 184-192.
19. Hernández-Moro, J., & Martínez-Duart, J. (2013). Analytical model for solar PV and CSP electricity costs: Present LCOE values and their future evolution. *Renew. Sustain. Energy Rev*, 119–132.
20. Information, U. E. (2020). Levelized Cost and Levelized Avoided Cost of New Generation Resources in the Annual Energy Outlook 2020 .
21. IRENA. (2019). Renewable Cost Database .
22. IRENA. (2020). Renewable Power Generation Costs in 2019.
23. Lai, C. S., & McCulloch, M. D. (2017). Levelized cost of electricity for solar photovoltaic and electrical energy storage. *Applied energy*, 190, 191-203.
24. Liang, X. (2017). Emerging power quality challenges due to integration of renewable energy sources. 53(2), 855-866.
25. Limmanee, A., Songtrai, S., Udomdachanut, N., Kaewniyompanit, S., Sato, Y., Nakaishi, M., & Sakamoto, Y. (2017). Degradation analysis of photovoltaic modules under tropical climatic conditions and its impacts on LCOE. 102, 199-204. doi:10.1016/j.renene.2016.10.052
26. Marks-Bielska, R., Bielski, S., Pik, K., & Kurowska, K. (2020). energies, 2-23. doi:10.3390/en13184624

27. Mohammadi, K., Naderi, M., & Saghafifar, M. (2018). Economic feasibility of developing grid-connected photovoltaic plants in the southern coast of Iran. 156, 17-31. doi:10.1016/j.energy.2018.05.065
28. Mousavian, H. M., Shakouri, G. H., Mashayekhi, A. N., & Kazemi, A. (2020). Does the short-term boost of renewable energies guarantee their stable long-term growth? Assessment of the dynamics of feed-in tariff policy. Renewable Energy, 159, 1252e1268. doi:10.1016/j.renene.2020.06.068
29. National Renewable Energy Laboratory. (2020). CREST: Cost of Renewable Energy Spreadsheet. Retrieved from <https://www.nrel.gov/analysis/crest.html>.
30. National Renewable Energy Laboratory. (2020). System Advisor Model. Retrieved from <https://sam.nrel.gov/>
31. NREL. (2019). Levelized Cost of Energy (LCOE).
32. Parrado, C., Marzo, A., Fuentealba, E., & Fernández, A. (2016). 2050 LCOE improvement using new molten salts for. Renew. Sustain. Energy Rev, 57, 505–514.
33. Rosales-Calderon, O. &. (2019). A review on commercial-scale high-value products that can be produced alongside cellulosic ethanol. Biotechnology for biofuels, 12(1), 1-58.
34. Shen, W., Chen, X., Qiu, J., Hayward, J. A., Sayeef, S., Osman, P., & Dong, Z. Y. (2020). A comprehensive review of variable renewable energy levelized cost of electricity. Renewable and Sustainable Energy Reviews, 133.
35. Short, W., Packey, D. J., & Holt, T. (1995). A Manual for the Economic Evaluation of Energy Efficiency and Renewable Energy Technologies. National Renewable Energy Laboratory.
36. Syal, S. M., & MacDonald, E. F. (2020). Quantifying the Importance of Solar Soft Costs: A New Method to Apply Sensitivity Analysis to a Value Function. ASME Journal of Mechanical Design, 142(12).
37. Tabatabaei, S. M., Hadian, E., Marzban, H., & Zibaei, M. (2017). Economic, welfare and environmental impact of feed-in tariff policy: A case study in Iran. Energy Policy, 102, 164-169.
38. Tran, T. T., & Smith, A. D. (2017). Evaluation of renewable energy technologies and their potential for technical integration and cost-effective use within the US energy sector. Renewable and Sustainable Energy Reviews, 1372-1388. doi:10.1016/j.rser.2017.05.228
39. Tran, T. T., & Smith, A. D. (2018). Incorporating performance-based global sensitivity and uncertainty analysis into LCOE calculations for emerging renewable energy technologies. Applied energy, 216, 157-171.
40. WHO. (2019). Household air pollution and health. World Health Organization. Retrieved from <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/household-air-pollution-and-health>
41. World economic outlook. (2020). Inflation rate, average consumer prices. Retrieved from International Monetary Fund: <http://www.imf.org/external/>
42. Yu Zhao, Z., Long Chen, Y., & Thomson Douglas, J. (2017). A comprehensive review of variable renewable energy levelized cost of electricity. Renewable and Sustainable Energy Reviews, 120, 117-127. doi:10.1016/j.energy.2016.12.122

43. Zawalińska, K., Kinnunen, J., Gradziuk, P., & Celińska-Janowicz, D. (2020). To Whom Should We Grant a Power Plant? Economic Effects of Investment in Nuclear Energy in Poland. *Energies*, 13(11).
44. Zhai, R., Hu, J., & Saddler, J. (2016). What are the major components in steam pretreated lignocellulosic biomass that. *Energy*, 3429–3436.
45. Zhuang, X., Xu, X., Liu, W., & Xu, W. (2019). LCOE Analysis of Tower Concentrating Solar Power Plants Using Different Molten-Salts for Thermal Energy Storage in China. 12(7). doi:10.3390/en12071394

An Analysis of the Cost Index of Renewable Energy Production in Iran (Case Study: Home Scale Photovoltaic Power Plant)

Shirin Azizi

Department of Industrial Management, Science and Research Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

Reza Radfar (Corresponding Author)

Department of Industrial Management, Science and Research Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

Email: radfar@gmail.com

Hanieh Nikoomaram

Department of Natural Resources and Environment, Science and Research Branch, Islamic Azad University, Tehran, Iran

Ali Rajabzadeh Ghatari

Department of Industrial Management, Tarbiat Modares University, Tehran, Iran

Abstract

Renewable energy plays significant role in achieving energy savings and emissions reduction. As a sustainable and environmental friendly renewable energy source, solar photovoltaic (PV) is of interest for research and development. However, the cost of PV generation and determining FIT based on it is a factor hampering the commercialization of this emerging industry. This paper uses a mathematical model of the leveled cost of energy (LCOE) to calculate the power generation cost of PV projects on the basis of lifetime cost structure analysis. A sensitivity analysis is conducted to examine the impact of different variables on the LCOE of PV projects. The results of sensitivity analysis showed that the capacity factor is the most influential variable in determining the LCOE value. This research provides support for government to formulate incentive policies for the industry.

Keywords: Renewable energy, leveled cost of electricity (LCOE), solar photovoltaic (PV) costs, sensitivity analysis